

Melchingerjeva *Zgodovina političnega gledališča* je obenem torej tudi zgodovina dramatike. Avtorjeve analize iger ponujajo vpogled v dobe in družbenopolitične okoliščine nastanka ključnih iger političnega gledališča. Na ta način je bralec približan duhu vsakokratnega časa, obenem pa ga to, podobno kot osrednja tema študije, spodbudi k razmišljanju, ga poskuša motivirati, "aktivirati".

Vzrok razgibanega sloga Melchingerjevega pisanja tiči gotovo v primarni namembnosti posameznih poglavij, ki ne morejo (in nočejo) skriti svojega značaja pisanosti za predavanja. *Zgodovina političnega gledališča* kot izčrpen historični pregled zgodovine gledališča od njegovih začetkov

v antiki do sedanjosti so namreč za tisk predelana in dopolnjena avtorjeva predavanja iz študijskega leta 1970/71 na Državni visoki šoli za glasbo in gledališko umetnost v Stuttgartu. Tekoče in duhovito branje torej, ki je daleč od suhoparnega nizanja historičnih dejstev kake znanstvene raziskave in posreduje svoje izsledke privlačno in razumljivo. Bistvena Melchingerjeva premisa, ki opredeljuje značaj knjige kot celote, ostaja, da politično gledališče ni stvar preteklosti, temveč je v enaki meri tudi sodobno in bo tako tudi ostalo. Vse "dokler bo na eni strani obstajala politika in na drugi gledališče".

Saša Helbel

Lahkotno in globoko

Philippe Delerm: *Prvi požirek piva in drugi drobni užitki*, Vale Novak, Ljubljana 2000, prevod iz francoščine Marko Črnkovič

Neki pisec kratkih zgodb je nekoč zapisal, da je dobra proza tista, ki se ne izogne kančku poezije (beri: poetskega), ter da je dobra poezija tista, ki v majhnih dozah prevzema od proze. Kot dokaz za to (kar je morda za nekatere pesnike in prozaiste sumljiva trditev) je knjiga francoskega avtorja, Philippa Delerma (1950), avtorja minimalističnih romanov, ki so izzvali v Franciji številne burne reakcije: knjiga, ki je pred nami, *Prvi požirek piva in drugi drobni užitki*, je bila v Franciji leta 1998 med najbolj branih knjigami in je leta 1997 prejela tudi literarno nagrado Grandgousier. Kje

se skriva magična formula Philippa Delerma? Fragmentarnost in razsutost našega časa se v knjigi, ki je sestavljena iz impresij in lahkotnih, vendar po moči globokih opažanj, reflektira skozi lirsko prozne miniature, zlate drobtinice našega vsakdana. Miniature, ki jih imamo pred sabo, so pravzaprav telegrafski popisi, sprehodi skozi detajle, predmete, podobe in vsakdanja opravila, ki vedno priključijo rahlo proustovsko nostalgijo za nekim drugim "izgubljenim časom", časom, ki ga ni več, ter podobe, ki s posebno lahkotnostjo povezujejo preteklost s sedanjostjo, ustvarjajoč neki skupni, sebi lastni, topli vmesni čas. Torej o čem piše Delerm? O luščenju mladega graha, o telefoniranju iz govorilnice, o jesenskem puloverju, o vonju jabolk, o jutranjem vstopu v pekarno in o rogljičku, ki se hrustljivo

topi v ustih, o kinu, o nedeljskem večeru, ki je prisoten "v enem samem mehurču v kadi, v katerem ni nič stalnega", o nočni avtocesti, ali o prvem požirku piva, ki je "edino, kar šteje". Beseda teče torej o malih, vsakdanjih ritualih, prepuščanje tem ritualom pa je vzpostavljanje nekega lastnega vmesnega časa, v katerem detajli, podobe, obrisi stvari in njihovi odtenki dobijo neko posebno vrednost. Pri Delermu se veliko vedno ogleduje v majhnem in šele v njem dobiva svoj smisel. Toda Delerm nam ne ponuja odvečnih modrovanj in razpravljanj, bistvo vseh stvari leži v njih samih, dovolj je vztrajno in zavzeto opazovanje, ki enostavno *popisuje*, kot je rekel Ortega y Gasset v knjigi *Opazovalec*. Ker, kot pravi Delerm, "smisel luščenja mladega graha ni v razlagi, temveč v zbranem poslušanju, ob prijetno upočasnjem ritmu". In seveda, ker je "vsak korak praznik", in ker "portovca ne piješ, temveč [ga] srkaš". Torej, svet takšen, kot je, se razodene v vsem svojem sijaju samo v presledkih med majhnimi koraki.

Pisavo Philippa Delerma zaznamuje neka počasnost, pripravljenost za prepuščanje drobtinam, ki osmišljujejo naš vsakdan. Zakaj počasnost? Ker je prepuščanje "prvemu požirku piva", "brnenju dinama", "nočni avtocesti", "nedeljskemu večeru" ali "telefoniranju iz govorilnice" vsekakor vzpostavljanje presledkov v tekočini časa, "ki ga več na zaslužimo v kibernetski dobi".

Po eni strani je Delermov slog sofisticiran, prežet z rahlo melanholijo in nostalgijo po nečem izgubljenem, nečem, kar ostaja neizgovorjeno, med

vrsticami. Po drugi se zdi, da Delerm nadaljuje poetsko tradicijo deskripcije vsakdanjih predmetov in vzpostavlja nov odnos do stvari, kot jih je vnašal v svojo poezijo Francis Ponge, torej je govor o tradiciji poezije, ki je bila po besedah Sartra "fenomenalno odkrivanje sveta". Tisto, kar povezuje oba pisatelja, je, da oba želita identificirati besede in stvari ter vzpostaviti neki nov in bližji odnos med človekom in njegovo okolico. Spoznati stvari takšne, kot so: pogled ne spreminja narave v simbol, metaforo, temveč jo popisuje v njeni lastnosti. Rezultat so male izbrušene proze, ingeniozne deskripcije, skoncentrirane v čutne, trdne celote. No, razlika seveda obstaja: kjer se Pongeova deskripcija konča, tam se začneja Delermov opis. Ne le samega predmeta (kruha, metulja, noža, požirka piva), temveč tudi situacije, atmosfere, ki je pri Delermu prežeta z neko posebno nežno in toplo intimo. Deskripcija pri Delermu je precej bližja proustovski nostalgiji po izgubljenem času, ne služi sama sebi, temveč v razkošje predmetov vnaša človeka in njegove razloge za prepuščanje užitkom ob vsakodnevnih ritualih. To je tudi razlog, da knjiga Philippa Delerma takoj vzpostavi stik z našo skupno bralsko intimo, v kateri se skrivajo drobni užitki. Knjiga, ki je ne spijemo na eks, temveč jo srkamo. In kot bi rekel Delerm za jabolko – knjiga, katere vonj je boleč, ker je vonj močnejšega življenja in počasnosti, ki je pravzaprav ne zaslužimo več.

Proza s kančkom poezije, točno dozirana, v uspeli simbiozi.

Ana Ristović Čar